

factaque unctione in fronte tamquam in summa omnium sensuum sede, sacramentum jam valere; multo etiam probabilius, postquam celeriter modo explicato singuli sensus uncti fuerint). Inclinandum tamen est, saltem si aegrotus alia sacramenta secure suscipere non potuit, in repetitionem conditionatam unctionum singularum sub suis formis particularibus. Nam licet internam rationem nullitatis sacramenti vix ullam videam, extrinsecus accita auctoritas aliquorum theologorum, qui de valore talis modi *dubitanter* loquuntur, ratio sufficiens est, cur sacramentum, quod adeo necessarium esse possit, conditionate repetatur. (Subdubitant enim de valore Reuter, Gury, Mazzotta, Lacroix, Coninck, Suarez.) — At si alterutrum eligendum est, aut aliquos unctione singulorum sensuum singillatim facta munire, ita ut alii praevideantur nullatenus juvari posse, aut omnes modo mox proposito juvare, videtur ultimum praeferendum esse, — nisi forte unus alterve in summa necessitate versatur, reliqui non item, — eo quod melius videtur esse omnibus medio vix non moraliter certo subvenire, quam, aliis derelictis, pauciores remedio paululum tantum securiore juvare.

573 Ad IV. 1. Forma in hoc sacramento per modum deprecationis enuntiari debet: quod colligitur ex verbis S. Jacobi supra allatis. Eo vero impediri non videtur, quominus verba sensum assertorium prae se ferentia valere possint, quum intentione Deum precandi enuntiarum queant, atque haec Deum precandi intentio ex ipsa actionis natura sese videatur manifestare. Bened. XIV. *de syn. dioeces.* l. 8. cap. 2.

2. Ad essentiam formae pertinent verba: 1) „per istam unctionem“, 2) „indulgeat tibi Dominus“, 3) „quidquid deliquisti“, 4) expressio sensus eaque probabiliter singulatim facta. — De verbis illis „per suam piissimam misericordiam“ aliqui auctores etiam ita loquuntur, ut eorum omissionem pro essentiali aliquo defectu habere videantur (S. Alph. 711 dub. 2): quare, etsi ratio eorum gravis non est, eo quod verbum „indulgeat tibi Dominus“ misericordiae divinae intervenientis necessitatem satis exprimere videtur, nihilominus tutiora sequenda sunt. Conveniunt vero omnes, horum verborum voluntariam omissionem peccatum grave esse.

NB. Ex iis, quae de valore certo, probabili, dubio dicta sunt, facile quivis colliget, quandonam propter defectum in unctione sive culpabiliter sive inculpabiliter commissum, repetitio conditionata sive omnium unctionum, sive alicujus unctionis faciendae sit.

574 Ad V. 1. Culpabilis omissio renovationis sacri olei censetur grave peccatum: v. S. Alph. n. 708.

2. Idem dicendum videtur de neglecta unctione partium geminarum, nisi excuset aut instans mortis periculum, aut nimia difficultas *vertendi* infirmum et attingendi geminas partes.

3. Inversionem ordinis in unctione singulorum sensuum praescripti S. Alph. l. c. habet pro *gravi peccato*; attamen Suarez, qui citatur, disp. 40 sect. 2 dicit tantum, ordinem negligi „sine aliquo peccato non posse“, quod indubie peccatum tantum veniale significat.

4. In unctione renum pro viris, imo etiam simpliciter in unctione *pedum*, quae certo de essentia sacramenti non est, servandam esse consuetudinem ecclesiarum, S. Alph^{us} approbans commemorat l. c.; vide etiam Reuter p. 4 n. 430, Del Vecchio t. II. n. 781: quare eorum omissio ex quadam rationabili causa etiam praeter consuetudinem facta videtur aut nullum, aut leve peccatum esse. S. R. C. tamen optavit, ut tales consuetudines sensim emendarentur: in *Utraj.* 14. Aug. 1858; Gard. n. 5271.

5. Preces in Rituali praescriptae, nisi necessitas urget, tum post tum ante unctionem sub gravi obligant, attamen ex parvitate materiae fit peccatum veniale, ut si ex tribus orationibus una solum omittatur: litaniae vero atque psalmi poenitentiales non praescribuntur, sed commendantur.

6. Extra necessitatem omnem vestem sacram omittere, etiam pro gravi habetur; luminis autem omissio pro levi materia reputatur, sicut etiam omissio ministri, cujus vices ipse sacerdos etiam supplere potest, si minister difficulter habeatur. Cf. Del Vecchio t. II n. 785.

7. Antiquitus extrema unctio ante Sacrum Viaticum administrabatur; nunc vero quum praxis et ordinatio Ritualis contraria sit, sine rationabili causa id non est faciendum: sed ordinis mutatio per se gravis deordinatio non est. Ben. XIV. *de syn. dioec.* l. 8 c. 8 n. 2.

Caput II.

De causis externis Sacramenti Extremae Unctionis.

§ 1.

De Ministro et Subjecto Unctionis.

I. Minister valoris est quilibet sacerdos; licitae administrationis 575 minister, excepto casu urgentis necessitatis, solus parochus est aut alius sacerdos ex ejus *licentia*.

II. Subjectum E.-U. est quivis homo baptizatus, capax peccati, periculose aegrotans, quem non constet velle decedere in statu peccati: idque quoties in novo mortis periculo constituitur.

III. Obligatio E.-U. suscipiendae per se *gravis* non est, per accidens gravis evadere potest, sive propter spirituale aegroti periculum, sive propter sacramenti contemptum, scandalumve aliorum: dispositio subjecti illa esse debet, ut existat status gratiae prudenter existimatus, vel potius ea peccati gravis, si commissum est, revocatio, quae *putetur* saltem reconciliationem cum Deo perfecisse, atque ad minimum *re ipsa* talis sit, ut cum sacramento peccati remissionem operetur.

IV. Obligatio administrandi hoc sacramentum, imo etiam curandi, ut administretur, in iis, qui spiritualement aegroti curam habere debent, facilius gravis est, quam suscipiendi obligatio pro ipso aegrotato.

Uberior explicatio. Nota. Ad 1. Jus exclusivum parochi quoad extremae unctionis collationem extra casum necessitatis, sive ejus, qui parochi loco est, tam severe protegitur ab Ecclesia, ut in *regulares*, qui sine ejus vel Episcopi licentia hoc sacramentum administrent, excommunicatio lata sit: vide infra *de censuris*.

Et quamquam id, quod antea in illa lege cavebatur, ne sine *expressa* licentia unctionem conferrent, nunc suppressum est, et tantum dicitur: „sine parochi licentia“; tamen difficulter admodum praesumpta facultate uti licebit, maxime regularibus.

⁵⁷⁶ Ad II. 1. Ut extrema unctio valide, atque ita etiam, ut licite conferri possit, requiritur periculum mortis, non extrinsecus, sed intrinsecus impendens, i. e. ex afflicta valetudine sive ex periculoso morbo, sive ex vulnere, sive ex solo senio.

Sufficit et requiritur *probabile periculum*, ne brevi vita finiatur: nullatenus requiritur, ut mors jam immineat, aut ut *instantis* mortis periculum adsit. Ergo sufficit morbus gravis seu periculosus, qui vitam brevi finire possit, aut morbi ex natura sua diurni (ut phthisis) ille status, in quo juste timeri possit, ne vita brevi finiatur; senectutis talis conditio, ut vires in dies deficere videantur. S. Alph. n. 714.

Quapropter quum primum tale probabile periculum existit, multo magis, quando certum est, sacramentum conferri potest, vel potius debet, ne aegrotus tantis gratiis propter dilationem privetur. — Sed antequam tale periculum probabile existat, extrema unctio dari nequit. Ergo dari nequit: a) in proelium profecturis, b) *ante* operationem chirurgicam periculosam, nisi jam aliunde valetudo periculose affecta sit, c) capitis damnatis etc.

2. Dari potest et debet extrema unctio iis, qui modo usum rationis attigerint, aut unquam habuerint, ita ut peccatum actuale committere potuerint. Igitur deneganda non est: 1) amentibus et delirantibus, qui unquam antea rationis usum habuerint — praecavenda tamen omnino est *irreverentia*, quae communiter caveri potest, etsi forte aegrotus propter furorem ligari debeat —; 2) pueris, modo rationis aetatem attigerint, quamquam antea neque confessi sunt neque S. Eucharistia donati: — quae Sacramenta, quantum fieri potest, tum quidem omnino danda etiam sunt —: imo extremam unctionem in dubio usu rationis dandam sub conditione esse, auctor est S. Alph. cum aliis multis n. 719, eaque obligatio gravissima est, quando per absolutionem non ita secure subveniri potest pueri salutem, si forte peccaverit; 3) modo baptizatis, etsi post baptismum peccatum nullum commiserunt; sufficit enim ante baptismum peccasse vel peccare posse, siquidem non omnes peccatorum „reliquiae“ seu *effectus* per baptismum auferuntur, v. g. non auferuntur malae inclinationes, neque subjectio sub diaboli infestationes et tentationes: ex quibus periculum spirituale, contra quod muniendus sit, aegroto impendit: v. Alph. l. c. et Reuter p. 4 n. 434 etc.

⁵⁷⁷ 3. Quoad iudicium de dispositione subjecti ferendum id notari debet, etsi, quantum fieri possit, dispositio necessaria et status gratiae certissime procurandus sit: nihilominus quando plus haberi nequeat, sufficere, ut non constet de indispositione, quia in extremo periculo omnia tentanda sunt. Neque adjici debet conditio „si dispositus es“; extrema unctio enim *absolute* conferri debet, si homo capax est unctionis sacramenti *valide recipiendi*, sub conditione tum tantum, quando dubium est, num *valide* recipere possit.

Quare excludi non debent ab extrema unctione: 1) sensibus destituti, qui parum christiane vixerunt, 2) neque qui in ipso actu peccati, signo poenitentiae non manifestato, sensibus destituuntur: quibus quamquam S. Eucharistia danda non est, tamen cum conditionata absolutione extrema unctio omnino concedenda est. Nam si forte internum actum attritionis miser peccator habuit, longe tutius, imo *certo* ejus salus procurabitur per unctionem, per absolutionem valde dubie. Cf. Mazz. de extr. unctione cap. 3 *Quaeres* 2.

4. Iterari potest, resp. debet extrema unctio: 1) si post recuperatam sanitatem homo postea iterum aegrotat; 2) in morbo diurno, si periculum mortis evanuit et post notabile tempus denuo periculum mortis instare videtur. Sufficit, ut mortis periculum propinquum *probabiliter* cessaverit, et iterum inducatur, modo intervallum satis diurnum, ut unius mensis, intercesserit. — Ita in phthisi, hydropi aliisque morbis tenendum est, ex quibus saepius mortis periculum imminere probabiliter videri potest, imo etiam re ipsa adesse, postea tamen satis iterum remotum existere. S. Alph. n. 715 cum Ben. XIV. de syn. dioec. l. 8 c. 8 n. 4 haec habet: „Unde advertite, quod in morbo diurno, si infirmus post unctionem certe mansit in eodem mortis periculo, non poterit rursus ungi. Secus vero, si dubitetur . . . nempe quando probabile est (positive) infirmum jam exiisse a periculo mortis. Tunc enim dicit Ben. XIV. expedire ad sacramenti iterationem *propendere*, eo quod haec sit uniformior veteri Ecclesiae consuetudini, et per eam novum spirituale subsidium infirmo obvieniatur.“ — Quapropter saepius accidere potest, ut *liceat* iterum conferre sacramentum, *obligatio* vero iterandi non adsit.

Ad III. 1. Longe communior sententia cum S. Thom. in IV. dist. 23 ⁵⁷⁸ q. 1 a. 1 q. 3 sol. 3 et S. Alph. n. 733 negat, per se existere obligationem *gravem* suscipiendi hoc sacramentum: esse tamen, si suscipi possit, ejus neglectum peccatum veniale, eo quod homo sine causa sese privet subsidio a Christo Domino specialiter instituto contra spirituales necessitates tum temporis maxime urgentem.

Grave igitur peccatum ab infirmo committi, ex sola ipsius necessitate vix unquam concludi potest. Nam si propria voluntate postulare potest hoc sacramentum, etiam alia sacramenta vel remedia adhibere *potest*, quae strictam *necessitatem* sublevent. Si vero extrema unctio propter extremam necessitatem necessaria est (se. homini sensibus destituto), ipse certe per ejus neglectum peccare jam non potest. At *scandalum aliorum*, qui ex neglecto hoc sacramento propter peculiare circumstantias male de infirmo ejusque recta fide sentire debeant, aut contemptus sacramenti, quem modus, quo infirmus illud recuset, prae se ferat, ratio aliquando esse potest, cur grave peccatum ab infirmo committatur.

2. Ceterum pro variarum regionum atque incolarum indole curandum est parochus, ut stultas quasdam et superstitiosas opiniones eliminet, quae aliquando rudium mentibus inhaerent, quasi post susceptam extremam unctionem de vita conclamatum sit, vel, recuperata sanitate, nudis pedibus pavementum attingere non liceat, vel saltare propter pedum unctionem susceptam grave peccatum evadat, et similia.

3. Supra dictum est, pro dispositione ex parte infirmi *per se* habenda requiri et sufficere statum gratiae prudenter existimatum, sive per sacramen-

talem absolutionem sive per contritionem perfectam: semper tamen, ut status gratiae infirmo tamquam effectus sacramenti secundarius restitui *possit*, requiri absoluta necessitate, ut re ipsa saltem verus actus attritionis praecesserit.

Verum practice dici debet, aegrotum, qui in statu peccati versetur et confiteri possit, confiteri peccata sua antea omnino debere; quia haec confitendi obligatio, si unquam, in mortis periculo *per se* urget ex divino praecepto: aegrotum, qui confiteri non possit, absolvendum sive absolute sive conditionate antea esse.

579 Ad IV. 1. Legenti fortasse mirum videbitur, cur graviolem culpam ejus esse statuamus, qui omiserit hoc sacramentum administrare aegroto vel administrandum curare, quam ipsius aegroti, qui voluntarie omittat recipere. Quodsi eos respicimus, qui solo *communis* caritatis praecepto erga aegrotum tenentur, recte gravior culpa *negatur*, imo levior est ceteris paribus eorum culpa, nisi forte aegrotus, ut ungatur, petiit.

At si ad eos advertimus, qui titulo *officii* vel specialis pietatis (ut domestici proximeque cognati) curam aegroti habent: longe alia ratio est. Illi enim non expressam solum infirmi voluntatem respicere debent, sed etiam ejus voluntatem interpretativam, etsi formalis voluntas contraria *videatur*; imo ut tantum spirituale bonum atque fortasse tantopere necessarium libenter admittat ipse aegrotus, eum impellere atque movere debent. Nam grave nocumentum, vel privationem magni boni, qua ego me sine gravi peccato afficere possim, alter, cujus munus sit, illud providere, mihi negligentia sua inferre sine gravi peccato nequit. Quare:

1) parochus graviter peccat, qui aegroto petenti sacram unctionem non confert, etsi aegrotus in tanta necessitate non est: jus enim habet recipiendae unctionis;

2) etiam graviter peccat, si prudentem diligentiam non adhibet, ut aegroti, qui sui incurii sint, tempestive admoneantur et adjuventur hoc sacramento;

3) domestici, maxime parentes, filii, conjuges graviter peccare possunt, eo quod nolunt aegrotum, qui sibi illudit, ad mortis periculum sive per se ipsos sive per parochum vel medicum attentum reddere.

2. Quae S. Congregatio Conc. compluries statuit de obligatione parochi circa visitationem infirmorum, vide infra *de sacramento ordinis* c. III. art. II. § 2 n. 647.

580 Appendix. Graviter igitur peccatur praecipue ab eo:

1. qui ex incuria circa materiam vel formam sacramentum reddit dubium;
2. qui geminas unctiones in geminis sensibus sine necessitate omittit;
3. qui postquam oleum recenter benedictum habere potuit, vetere adhuc utitur;
4. qui preces in Rituali praescriptas notabiliter omittit extra casum necessitatis;
5. qui sine urgente necessitate sine ulla sacra veste unctionem administrat;
6. qui, quum curam aegroto debeat, non providet, ne sine extrema unctione decedat;
7. qui sciens in statu peccati extremam unctionem suscipit.

Tractatus VII. Sacramentum Ordinis.

Cf. S. Alph. l. 6 n. 734—830, S. Thom. Suppl. q. 34—40, Ben. XIV. *de syn. dioec.* l. 8 cap. 9—11 et l. 12 cap. 3 et 4, Craisson *Manuale juris* can. n. 1666—2053.

Sacramenta illa, de quibus hucusque egimus, singulorum hominum ⁵⁸¹ sive fidelium necessitatem atque utilitatem respiciunt: priora tria utilitatem atque perfectionem per se intentam, posteriora duo, poenitentia et extrema unctio, per accidens tantum (vid. ad necessitatem ex peccato ortam referuntur). Quapropter haec a B. Maria Virg. suscepta non sunt, utpote omni peccato carente, tria priora vero: baptismum, confirmationem, Eucharistiam B. Virgo sine dubio suscepit.

Sacramenta, quae restant, ordo et matrimonium, necessitatem communitatis seu generis humani ut talis respiciunt, non tantopere singulorum necessitatem: ordo communitatem spiritualem et supernaturalem, matrimonium societatem conjugalem.

De his jam agendum est: atque breviter quidem de ordine, fusius de matrimonio, quippe quod multis legibus ecclesiasticis circumdatum sit, quo melius ejus sanctitati provideatur.

Caput I.

De Ordinis rationibus internis.

§ 1.

De natura Ordinis, eaque sacramentali.

I. Ordinis sacramentum in Ecclesia vere existere, de fide cath. definita est. Inter alia v. Trid. sess. 23 can. 3: „Si quis dixerit, ordinem sive sacram ordinationem non esse vere et proprie sacramentum a Christo Domino institutum, . . . A. S.“

II. Etsi non omnes, tamen *aliquos* ordines rationem sacramenti habere, ita ut sacramentum ordinis potius genericam quandam rationem, quam infimas species vel partes exprimat, certa catholica doctrina est. Id enim certissime colligitur ex variis canonibus Trid. Concilii.

III. Ordines quatuor, qui dicuntur minores, sc. ostiarius, lectoratus, exorcistatus, acolythatus, sacramenti rationem non habent, quum sint ecclesiasticae institutionis¹. Quae sententia hodie communis est, contra non paucos antiquiores scriptores, qui omnibus ordinibus etiam minoribus sacramentalem characterem vindicare studuerunt. Cf. Voit vol. II. n. 995.

¹ Ante ordines minores „*tonsura*“ confertur, quae certo ecclesiasticae institutionis est atque initiatio quaedam ad *statum clericalem*, quo juridica distinctio fit a laicis.